

ОРГАНІЧНЕ ОВОЧІВНИЦТВО: ДОСЯГНЕННЯ ІНСТИТУТУ

Корнієнко С.І., доктор с.-г. наук, член-кореспондент НААН,
Вітанов О.Д., доктор с.-г. наук,
Муравйов В.О., кандидат с.-г. наук,
Кондратенко С.І., кандидат біол. наук,
Рудь В.П., кандидат екон. наук,
Куц О.В., кандидат с.-г. наук,
Інститут овочівництва і баштанництва НААН

Розглянуто сучасний стан виробництва органічної овочевої продукції на світовому та національному рівнях. Визначено причини, що стримують ефективний розвиток органічного овочевого ринку. Викладено загальну стратегію Інституту овочівництва і баштанництва НААН і пріоритетні напрямки розвитку органічного овочівництва на перспективу.

Ключові слова: органічна овочева продукція, споживання, структура продовольчого кошика, проблеми розвитку, пріоритетні напрями розвитку.

Вступ. В епоху ХХІ століття екологічні проблеми набувають глобального значення, оскільки негативний вплив технічного прогресу на світову екологію в сучасних умовах носить наслідки планетарного масштабу. Державні інституції, особливо в розвинених країнах світу, приділяють досить багато уваги контролю якості продукції шляхом її сертифікування та екологічного маркування. У розвинених країнах світу за останні 30 років постійно зростає частка споживачів, які були незадоволені своїм харчуванням з огляду на його корисність і безпечність на предмет наявності в овочах великої кількості пестицидів, нітратів а в готовій продукції - консервантів. На продовольчих ринках розвинутих країн швидкими темпами зростає популярність екологічно чистої овочевої продукції, що передбачає відсутність у її складі не тільки хімічних сполук різного походження, а і ГМО. Частка окремих генетично-модифікованих культур на світовому ринку відповідно складає: по сої – 54%, кукурудзі – 28, ріпаку – 10, бавовні – 9%, овочевих культурах – біля 6%.

© Корнієнко С.І., Вітанов О.Д., Муравйов В.О., Кондратенко С.І., Рудь В.П., Куц О.В., 2016

За останнє десятиліття в світі формується самостійний сектор торгівлі екологічним продовольством з щорічним обігом у розмірі 40 млрд. дол., частка якого в окремих країнах складає 10 – 15 % та у деяких досягає 30 %. Беручи до уваги, що Україна є аграрною країною, екологізація сільського господарства підвищить її рейтинг на світовому ринку.

У відповідності до основних положень галузевої комплексної програми «Овочі України – 2020» передбачається забезпечення населення України високоякісною овочево-баштанною продукцією до 2020 року у обсязі 15 млн. т. та доведення частки виробництва органічної овочевої продукції до 10%, або 1,5 млн. т.

Актуальність дослідження посилюється необхідністю вирішення соціальних проблем села, бо сільське господарство не повинно стати сферою лише викачування прибутків. Діяльність в аграрній сфері та овочівництві має здійснюватися з врахуванням екологічних і соціальних проблем, спрямовуватися на підвищення добробуту і розвитку, а не вимирання сільських територій.

Результати досліджень. За даними ФАО СТАТ Україна входить до п'ятірки держав, в яких на 100 жителів припадає понад 50 га ріллі. Після таких великих за територією країн світу, як США, Росія та Канада, Україна посідає четверте місце і володіє 42,8 млн. га сільськогосподарських угідь, з яких 33,3 млн. га зайнято безпосередньо під ріллею. Нині в АПК зосереджено більше половини виробничих фондів, виробляється близько 50 % ВВП, дві третини товарів народного споживання, працює майже 40% населення. Земельний фонд України становить біля 60 млн. га, з яких 57% складають чорноземи. На одного жителя України припадає 0,8 га сільськогосподарських угідь, і тільки 8% її території знаходяться в природному стані. Перевага кількості врожайних земель, висока щільність населення та обробка сільськогосподарських земель призвели до зростаючих ерозійних процесів. Щорічно площа, знищених ерозією земель збільшилася на 70 – 80 тис. га, що призводить до зниження їх врожайності, зменшення вмісту гумусу.

На тлі руйнації АПК та його ресурсного потенціалу відбувається зниження рівня продовольчої безпеки. Успішний процес інтеграції України до європейського та світового економічного співтовариства неможливий без координації зусиль з виробництва якісної та безпечної овочевої продукції. Потенціал України у цьому аспекті є досить значним. Так кілька років тому, коли український ринок овочевої

продукції почав динамічно розвиватися, європейські виробники були стурбовані появою важливого конкурента, який (за їх прогнозами) міг забезпечити Європейський Союз дешевою овочевою продукцією. Проте і до сьогодні цього не відбулося внаслідок недостатніх обсягів виробництва органічної овочевої продукції та низької громадської свідомості щодо споживання органічної овочевої продукції.

У світі налічується 30 млн. га органічних земель, у Євросоюзі – понад 7 млн. га. Частка сертифікованих органічних площ в Україні складає 1% до загального обсягу сільськогосподарських угідь.

Україна входить до двадцятки країн – лідерів органічного руху і в трійку країн у Східноєвропейському регіоні, щодо сертифікованої площі органічної ріллі, наряду із Чехією та Польщею.

Темпи росту вітчизняного органічного виробництва в 3 рази вище ніж у країнах Європи та світу. Так у 2010 році обсяг Українського органічного ринку становив 2,4 млн. євро, а у 2015 р. – 14,5 млн. євро, або у 6 разів більше. Для порівняння – у Франції він складає 4,2 млрд. євро, в Німеччині — 7,1 млрд. євро, тобто Європейський ринок поки що найбільший у світі за часткою споживання органічних продуктів та є потенційно привабливим для збуту вітчизняної органіки за вищими цінами.

За офіційними даними у 2015 р. було 187 органічних господарств із загальною площею 427 тис. га. Тобто це – господарства, що: пройшли оцінку відповідності виробництва; отримали сертифікат та включені до Реєстру виробників органічної продукції.

З початку 2014 р. вступив у дію Закон України № 425-VII “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини”, що створює передумови для динамічного розвитку органічного ринку в Україні. Проте, поки що не розроблені відповідні підзаконні акти, а вітчизняні виробники проходять процедуру органічної сертифікації в основному зарубіжними представництвами за діючими міжнародними стандартами. Частка вітчизняних органів стандартизації (Біолайн та Органік Стандарт) складає 11% до загалу.

Близько 80 % вітчизняної органічної продукції експортується в розвинені країни. Це переважно зернові, бобові та олійні культури. Решту продукції реалізують на внутрішньому ринку як звичайну і лише 10 % реалізується з позначкою «органічний продукт».

Органічний овочевий ринок – один із перспективних серед інших галузей в Україні, оскільки в Європі часка органічного

овочевого сегменту складає 42%, а молочних продуктів – 23, хлібобулочних – 20, м'яса – 15%.

Крім того, Україна входить до першої п'ятірки з виробництва овочів у світі (10,3 млн. т), виробляє біля 18% овочів Європи та 33% овочів СНД.

На національному рівні овочівництво – галузь, що формує сучасну спеціалізацію рослинництва, адже частка овоче-баштанної продукції у структурі вартості валової продукції рослинництва становить біля 20%, наряду із зерновим – 22% за рахунок вищої урожайності та цін реалізації овочів.

У структурі продовольчого кошика частка овоче-баштанної групи постійно зростає і у 2014 році складала 14,6%, випереджаючи країни СНД – Туркменістан, Молдову, Білорусь і РФ.

Українське овочівництво має важливе соціальне значення і відіграє виняткову роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни. За даними ВООЗ людині необхідно споживати 441г овоче-баштанної продукції на добу, або 161 кг на рік. У 2015 році споживання овочів знаходиться на межі встановлених медичних норм – 163,3 кг.

Низька ділова активність підприємств органічного сектора овочевого ринку, наявність усіх негативних факторів на овочевому ринку та необхідність якнайшвидшого їх усунення і зумовили необхідність розробки Концепції розвитку овочівництва та переробної галузі до 2015 року. Необхідність розробки такої Концепції визначена Планом першочергових заходів з розвитку виробництва картоплі та овочів, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.05.2011 року №475-р «Про затвердження плану першочергових заходів з розвитку виробництва картоплі та овочів». У поточному році профільним Інститутом овочівництва і баштанництва НААН було розроблено Галузеву програму «Овочі України – 2020», де відзначено, що виробництво овочів повинне проводитись на базі інноваційного розвитку галузі із застосуванням науково-обґрунтованих систем сівозмін, добрив, гербіцидів, вчасної сортозаміни та сортооновлення. Сорти і гібриди Інституту овочівництва і баштанництва мають стійкість до біотичних та абіотичних факторів, адаптовані до природно-кліматичних умов, мають неперевершені смакові та лікувальні властивості. Багаторічними дослідженнями вчених ІОБ НААН доведено, що впровадження нового сорту підвищує урожайність порівняно із стандартом на 20 – 25% при більш високій

якості вирощеної продукції, застосування добрив – на 30 – 35%, а зрощення – до 50%.

Щороку зростає попит на органічну овочеву продукцію. Відповідно до програми планується стимулювати ведення органічного сільського господарства, створити систему його сертифікації та збільшити показник вирощування органічних овочевих культур до 10%. Збільшенню обсягу виробництва власної органічної овочевої продукції в Україні стоять на заваді:

1. Низька маркетингова культура органічних підприємств, неефективно функціонуючий ланцюг постачання органічних овочів, зокрема відсутнє широке впровадження логістики за принципом «від лану до столу».

2. Через недостатнє інформаційне, ресурсне та технологічне забезпечення органічного сільськогосподарського виробництва відмічається низький рівень впровадження технологій при вирощуванні органічної овочевої продукції, що призводить до фізико-хімічної деградації ґрунтів, поглиблення водної та повітряної ерозії. Майже відсутні технології, адаптовані для окремих сортів і гібридів, точного висіву, касетної розсади, внесення мікродоз регуляторів росту та ін.

3. Значне антропогенне навантаження внаслідок наявності великої кількості промислових підприємств, особливо навкруги великих міст, катастрофічне руйнування сільгоспугідь та зниження родючості ґрунтів – основного засобу сільськогосподарського виробництва та джерела забезпечення продовольчої безпеки країни та добробуту сільського населення.

4. Незадовільне використання економічних важелів – страхування, квотування, авансування, сертифікування, маркування та ін.

5. Через відсутність вітчизняного машинобудування для галузі овочівництва та переробної галузі внаслідок високих цін на іноземні аналоги, сільгосптоваробники мало використовують у вирощуванні органічних овочів нові конструкції сівалок, обприскувачів біологічними засобами захисту рослин, культиваторів, машин для висаджування розсади, поливу, догляду за рослинами та збирання врожаю, що не дозволяє впроваджувати енергозберігаючі технології органічного вирощування.

6. На підприємствах з доробки відсутнє вітчизняне обладнання із енергозберігаючими технологіями, зокрема лінії із миття, сортування, упакування та інше.

7. Недостатня кількість якісної органічної овочевої сировини для переробних підприємств. Усе це призводить до імпортозаміщення на органічному секторі овочевого ринку.

8. Порушення цілісності органічної системи господарювання внаслідок відсутності «першої ланки органічного процесу» внаслідок відсутності власних сертифікованих «органічних» насінневих підприємств з виробництва базового, добазового і сертифікованого насіння овоче-баштанних рослин.

9. Недостатній рівень передпосівної обробки насінневого матеріалу усіх основних та проміжних культур біологічними (мікробними) препаратами землеудобрувальної дії.

Інститут овочівництва і баштанництва НААН є головною установою з виконання програми наукових досліджень «Овочівництво і баштанництво». Сорти Інституту овочівництва – повністю придатні для вирощування в умовах органічного виробництва, адже відрізняються стійкістю до біотичних та абіотичних факторів, адаптовані до природно-кліматичних умов, мають неперевершені смакові, лікувальні та, навіть, протекторні властивості. Багаторічними дослідженнями вчених ІОБ НААН доведено, що впровадження нового сорту підвищує урожайність порівняно із стандартом на 20 – 25 % при більш високій якості вирощеної продукції, застосування добрив – на 30 – 35 %, а зрошення – до 50 %.

У 2011 – 2015 рр. за програмою “Овочеві і баштанні культури” завершено 125 завдань другого рівня (48 прикладних і 77 фундаментальних), з них 11 завдань, або 9 % від загальної кількості за напрямом розробки елементів технологій вирощування овочевих культур, які покладені базисом для подальшого створення вітчизняних органічних систем виробництва овочевої продукції. На 2016 – 2020 рр. в рамках виконання програми «Овочівництво і баштанництво» передбачено розробку 8 завдань, якими заплановано отримання комплексних знань щодо розробки базових елементів органічного землеробства на Україні. Частка таких досліджень у науковій програмі Інституту на сьогодні становить 14 %.

Одним із основних напрямів роботи Інституту є удосконалення методології селекційно-насінницького процесу та створення конкурентноздатних сортів і гібридів овочевих і баштанних культур, адаптованих до органічних технологій. До Державного реєстру у 2015 році занесено 266 сортів і 31 гібрид овочевих, баштанних і малопоширених видів рослин селекції Інституту та координуваних

установ, що складає 45 % від загальної кількості (665) зареєстрованих сортів і гібридів вітчизняної селекції. Понад 70 % новостворених сортів і гібридів F1 Інституту відзначаються високою стійкістю до біотичних та абіотичних факторів, адаптацією до різних ґрунтово-кліматичних умов вирощування, мають високі смакові, лікувально-протекторні властивості і високий потенціал для залучення їх у органічне виробництво. Останнім часом науковцями установи ефективно застосовуються різноманітні, сучасні методи селекції, генетики та біотехнології, які дозволяють створювати сорти і гібриди овочевих культур, придатні до органічних технологій вирощування. В Інституті накопичено цінний генетичний вихідний матеріал томата, перцю солодкого, баклажану, цибулі, капусти головчастої, моркви, буряка столового та зеленних культур. Розроблено методи селекції, стійкого до найпоширеніших хвороб вихідного матеріалу. На сьогодні створено стійкі лінії томата, баклажана, перцю солодкого, огірка, капусти головчастої та моркви, стійкі до найпоширеніших хвороб.

В Інституті та на його дослідних станціях поводиться ґрунтова робота щодо створення сортів малопоширених овочевих культур, які впроваджуються у органічне виробництво. Постійно оновлюється генофонд сортів малопоширених овочевих культур: салату посівного, петрушки коренеплідної, пастернаку, селери коренеплідної, бамії, фізалісу суничного, кропу звичайного, портулаку овочевого, нігели, сочевиці, вівсяного кореню, материнки звичайної, цикорію та багаторічних видів цибулевих рослин. Ці культури відзначаються високими лікувально-профілактичними властивостями.

У співпраці з Інститутом сільського господарства Північного Сходу досліджено вплив різних сидеральних культур на урожайність та якість продукції цибулі ріпчастої та буряку столового, розроблено технологію їх вирощування в богарних умовах з застосуванням енергоощадних систем обробітку ґрунту (безполицевий на 20 – 22 см) та оптимізації живлення рослин (сидеральні добрива, біопрепарати, регулятори росту), що сприяє отриманню урожайності цибулі ріпчастої на рівні 27 – 29 т/га, буряку столового – на рівні 50 – 56 т/га.

Спільно з Інститутом сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва розроблено технологічні аспекти використання мікробних препаратів з азот-, фосформобілізуючими та азотфіксувальними мікроорганізмами в технологіях вирощування основних овочевих рослин в умовах відкритого та захищеного ґрунту. Встановлено, що використання мікробних препаратів в залежності від

культури забезпечує підвищення урожайності на 13 – -21% та отримання продукції, яка відповідає стандартам «органічного» виробництва.

У дослідженнях Південної державної сільськогосподарської дослідної станції ІВПіМ вивчено ефективність застосування інокуляції насіння кавуна столового та гарбуза мускатного мікробними препаратами (Азотобактерин, Біогран), що сприяє збільшенню умовно чистого прибутку до 6,8-8,5 тис. грн./га та рентабельності до 132 – 165% на основі повної та часткової відмови від використання мінеральних добрив.

В Інституті овочівництва і баштанництва НААН активно проводиться робота з розробки органічних технологій вирощування овочевих рослин. Розроблено системи оптимізації живлення ряду овочевих культур (капуста білоголова, томат, баклажан, перець солодкий, столові коренеплоди та огірок) на основі комплексного застосування сидеральних добрив та мікробних препаратів, що забезпечує підвищення урожайності овочевої продукції на 22 – 41%, отримання продукції з високим вмістом біологічно активних речовин, поступове відтворення родючості ґрунту.

Економічним підрозділом інституту в рамках ПНД 07 «Органічне виробництво» за останні п'ять років розроблено нормативи собівартості на вирощування основних овочевих культур за умов органічного виробництва, а також, мінімально допустимі ціни на органічні овочі (основні види). Технологія з елементами органічного виробництва включає: дотримання овоче-кормової сівзміни, застосування органічних добрив, сидератів, мульчування, деструкторів, органічних засобів захисту, регуляторів росту. Дані нормативи собівартості апробовано в ТОВ «Чистий продукт – С».

Підготовлено Проект «Концепції органічного виробництва овочевої продукції в Україні до 2020 року» як складову «Концепції органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні». Підготовлено пропозиції щодо регулювання органічного сектора овочевого ринку для Галузевої програми «Овочі України – 2020» та Галузевої програми «Малопоширені овочі – 2020».

В Інституті розроблено технологічні схеми вирощування овочевих і баштанних культур для різних ґрунтово-кліматичних зон країни; запатентовано спосіб спарювання коліс та регулювання у них тиску повітря, який дозволяє знизити питомий тиск на ґрунт у півтора – два рази, збільшити тягову здатність техніки, вантажопідйомність, прохідність та

продуктивність агрегату; удосконалено гідросівалку, яка придатна для отримання раних і рівномірних сходів, поливу та підживлення рослин овочевих культур; досліджується мікросмуговий спосіб вирощування просапних культур, що включає формування на площі рівновеликих, кратних базовій колії трактора, залужених та незалужених смуг та вирощування у незалужених смугах просапних культур.

Інститут співпрацює з профільними організаціями та заводами з розробки технологій ведення органічного землеробства та створення нових робочих органів і сільгоспмашин. Так, для потреб органічного виробництва розроблено робочий макет ґрунтообробної машини, застосування якої забезпечує економію палива на 29 %, затрат праці – на 36 % та собівартість виконаних робіт – на 17 % порівняно з серійним аналогом.

Для практичної реалізації власного виробництва органічної продукції на експериментальній базі інституту заплановано створення науково-виробничого регіонального центру «Органічний шлях», для якого вже підготовлено техніко-економічне обґрунтування.

З 2011 року в Інституті закладено та сертифіковано за стандартами ЄС (Органік стандарт) *полігон* вирощування органічної овочевої продукції. На Полігоні (4,4 га у відкритому ґрунті та 0,4 га в захищеному) впроваджено основні розробки науковців (біологізована сівозмінна, використання сидеральних добрив та мікробних препаратів) в технологіях вирощування основних овочевих і малопоширених культур. Овочеву продукцію з полігону фасують для роздрібної торгівлі на спеціалізованих сертифікованих лініях ТОВ «Вегетус Україна», а пряно-ароматичні трави поставляють до ТМ «Любисток» у Рівненській області.

Разом з комерційними організаціями та фермерськими господарствами Харківської області на базі інституту створено консультаційний центр «Інститут технологій органічного розвитку», діяльність якого спрямована на консолідацію виробників органічної овочевої продукції, надання консультативної допомоги з питань вирощування та зберігання овочевої продукції.

Для реалізації виробництва органічної продукції в рамках програми інвестування індустріальних парків в Україні на експериментальній базі Інституту передбачається створення науково-виробничого регіонального центру «Органічний шлях».

Вихід овочівництва з кризового стану можливий шляхом впровадження наукових розробок, інформаційної та інноваційно-інвестиційної моделі розвитку галузі в умовах сприятливого

зовнішнього середовища. Подальший розвиток органічного сектора овочевого ринку слід розглядати в єдиному ланцюгу, основним елементом якого є споживач. Ланцюг повинен включати моніторинг ринку, формування попиту, вирощування овочів методом органічного землеробства, післязбиральну доробку, підготовку овочів до зберігання, маркування, маркетинг і логістику.

Заходи з регулювання органічного сектора овочевого ринку:

1. Підвищення національних вимог до рівня міжнародних шляхом гармонізування національних стандартів до європейських.

2. Формування системи гарантованого захисту вітчизняного споживача на основі посилення діяльності державних інституцій та впровадження системою контролю за якістю продукції, встановленням обов'язкових стандартів якості, її сертифікування та екологічного маркування.

3. Підвищення рівня екологічної обізнаності та активності суспільства, запровадження рекламної маркетингової діяльності.

4. Поступове впровадження ефективної моделі прогнозування, планування, управління та виробництва в діяльності підприємства, що направлена на захист навколишнього середовища з врахуванням екологічних компонентів.

5. Впровадження ефективної системи виробництва органічних овочів шляхом поглиблення взаємозв'язків підприємств із структурами бізнес-середовища.

6. Формування оптимальної органічної концептуальної системи логістики «від лану до столу» на базі створення логістично-збутових центрів.

7. Розвитком інформаційного забезпечення, яке повинно включати «єдине інформаційне поле» на базі мереж регіональних та районних дорадчих служб із залученням провідних фахівців наукових та учбових закладів та застосування різних форм трансферу інновацій та реклами.

8. Інституту овочівництва і баштанництва НААН при виконанні програми наукових досліджень «Овочівництво і баштанництво» 2016 – 2020 рр. спільно зі співвиконавцями необхідно:

– створити сорти придатні для органічного овочівництва, адаптованих до різних ґрунтово-кліматичних умов;

– поглибити дослідження питань оптимального розміщення біологічного виробництва овочевої і баштанної продукції та прогнозування його обсягів; оптимізації агроландшафтів, розроблення систем сівозмін, обробітку ґрунту, заходів боротьби з бур'янами,

способів підвищення родючості ґрунтів як основних ланок біологічних систем землеробства;

- підготувати агрономоги, створити сумісно з профільними установами та заводами макетні зразки ґрунтообробної техніки та сівалки точного висіву для органічного овочівництва;

- розробити рекомендації з еколого-економічних засад розвитку органічного виробництва в Україні;

- розробити Концепцію виробництва органічної овочевої продукції (технологічні аспекти);

- розробити та передати до Міністерства Аграрної політики і продовольства України проект «Галузевої програми розвитку органічного овочівництва в Україні до 2025 р.»;

- відпрацювати пілотний проект інноваційно-інвестиційного розвитку регіону на базі ІОБ НААН в рамках інвестиційного проекту щодо створення індустріального парку «Органічний шлях» та реалізувати його у форматі етапів наукоємного бізнесу;

- за напрямом забезпечення інноваційного розвитку запровадити науково-практичні розробки, спрямовані на збільшення обсягів залучених у реальний сектор економіки регіону інвестицій та створення ефективних соціально-орієнтованих кластерних об'єднань на базі індустріальних парків.

На даний час є необхідність у посиленні комплексності досліджень щодо розробки інноваційних органічних технологій виробництва овочевої продукції (залучення спеціалістів у галузь з фізіології та біохімії рослин, з механізації технологічних процесів та з переробки і зберігання).

Потребує поглибленого вивчення використання систем оптимізації живлення рослин в біоадаптивних технологіях вирощування з застосуванням енергоефективного обробітку ґрунту (поверхневий та мінімальний), біологічного захисту рослин (з активізацією природних механізмів регулювання чисельності шкочочинних організмів), застосування проміжних посівів ґрунтокривних та сидеральних рослин, елементів системи полікультури (міксокропінг). Необхідне залучення препаратів органічного походження (біопестициди, мікробні препарати, добрива тощо).

Важливими є питання: сертифікація додаткових площ для виробництва органічного насіння та товарної продукції; обмін досвідом і налагодження тісної співпраці з виробниками органічної продукції; підготовка фахівців через аспірантуру і стажування, та їх участь у міжнародних грантах; подальше удосконалення матеріально-технічної бази.

Практична реалізація стратегії переходу до біологічного землеробства повинна спиратися на базові стандарти Міжнародної федерації руху за органічне сільське господарство (IFOAM) та системи стандартів, вимог щодо виробництва продуктів харчування Комісії Кодекс Аліментаріус, ФАО/ВОЗ, постанову Ради (ЄЕС) № 2092/91, національних вимог щодо органічного виробництва, переробки овочевої продукції, Закону України «про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини».

Висновки. Впровадження принципів біологічного (органічного) землеробства в Україні дозволить вирішити проблему виробництва безпечних для здоров'я людини органічних овочів та збереження навколишнього середовища. Виконання цих завдань зумовлює нагальну необхідність зміни сучасної стратегії сільського господарства шляхом організації екологічно обґрунтованого та економічно доцільного агровиробництва, а науковці Інституту овочівництва і баштанництва НААН здатні вирішувати ці завдання в перспективі.

Корниенко С.И., Витанов О.Д., Муравьев В.А.,
Кондратенко С.И., Рудь В.П., Куц А.В.

Органическое овощеводство: достижения института.

Резюме. Рассмотрено современное состояние производства органической овощной продукции на мировом и национальном уровне. Определено причины, которые сдерживают эффективное развитие органического овощного рынка. Изложено общую стратегию института овощеводства и бахчеводства НААН и приоритетные направления развития органического овощеводства на перспективу.

Kornienko S.I., Vitanov O.D., Muraviov V.A., Kondratenco C.I.,
Rud V.P., Kuts O.V.

Organic vegetable growing this is the achievements of the Institute.

Summary. It has been consider the current state of the organic production of vegetable products in the international and national level. It has been determined the reasons that hinder the effective development of organic vegetable markets. It has been set out the overall strategy of the Institute of vegetable and melon growing of NAAS and priorities for the development of organic vegetable growing in the future.